

2.6.2025

E 31/2024 vp Ennakkovaikuttaminen tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2028-)

Eduskunnan Suurelle Valiokunnalle

Elinkeinoelämän keskusliitto, EK kiittää mahdollisuudesta lausua ja tulla kuulluksi valtioneuvoston ennakkovaikuttamisesta EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen.

EK keskittyy lausunnossaan erityisesti tulevan rahoituskehyn merkitykseen kasvun ja kilpailukyvyn sekä Ukrainan tukemisen, turvallisuuden ja puolustuksen ja Suomen saavutettavuuden näkökulmasta.

1. Tulevan rahoituskehyn rakenne

EU:n seuraavaa monivuotista rahoituskehystä (MFF) vuosille 2028–2034 valmistellaan poikkeuksellisen epävarmassa kansainvälisessä tilanteessa. Globaali valtakilpailu ja monenkeskisen yhteistyön kyseenalaistaminen, Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja kasvanut puolustusinvestointien tarve, ilmastokriisi, luontokato, kiihtynyt teknologiakilpailu ja heikot talousnäkyvät sekä unionin tuleva laajentuminen haastavat uudistamaan niin EU:n politiikan ohjauskeinoja kuin monivuotista rahoituskehystä.

Tässä tilanteessa EU:n tavoitteiden ja rahoituksen yhteensovittaminen on entistä vaativampi tehtävä. Rahoituskehyn on kuitenkin elettävä ajassa. EK:n näkemyksen mukaan seuraavan monivuotisen rahoituskehyn ohjaavana periaatteena tulisi olla varojen käyttö sellaisiin kohteisiin, joilla tuotetaan aitoa eurooppalaista lisäarvoa. Valtioneuvoston tavoin EK tukee EU-rahoitusohjelmien uudistamista niin, että kokonaisuus on selkeämpi, yksinkertaisempi ja kohdentuu nykyistä vahvemmin valittuihin strategisiin painopisteisiin. Myös rahoituksen tulosperspektiivisuutta ja varojen käytön tehokkuutta tulee vahvistaa. Kehyn rakennetta uudistettaessa on tärkeä varmistaa, että aiempaa suurempi osuus EU-rahoituksesta jaetaan kilpailullisin perustein. Samoin on tärkeää edistää EU-rahoituksen nykyistä suurempaa yksityistä rahoitusta vivuttavaa vaikutusta. Lisäksi olisi yksinkertaistettava EU-rahoituksen

Lotta Nymann-Lindegren

2.6.2025

hakemiseen liittyviä menettelyjä esimerkiksi yhden luukun mallia hyödyntämällä.

EK:n näkemyksen mukaan seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen ohjaavana periaatteena tulisi olla varojen käyttö sellaisiin kohteisiin, joilla tuotetaan aitoa eurooppalaista lisäarvoa. On tunnistettava alueet, joilla yhteiset toimet tuottavat tehokkuushyötyä yhteisten tavoitteiden edistämisen näkökulmasta, lisäävät unionin kriisinkestävyttä ja vahvistavat EU:n edellytyksiä menestyä globaalissa kilpailussa. Näiden tulisi olla etusijalla EU-varojen käytössä. Vastaavasti on myös kyettävä vähentämään panostuksia siellä, missä yhteisten toimien lisäarvo on vähäisempää.

EK pitää erittäin myönteisenä valtioneuvoston etunojaa ehdollisuusperiaatteen soveltamisen laajentamisessa. EK katsoo, että EU-varoja ei tulisi myöntää jäsenvaltioille, jotka toimivat EU:n yhteisten arvojen ja oikeusvaltioperiaatteen vastaisesti. EK pitääkin tärkeänä, että EU-rahoituksen ehdollisuutta edelleen vahvistetaan ja varojen käytön valvontaa tehostetaan. Vastuullista varainkäyttöä edistävät myös oikeusvaltiomekanismin tarjoamien mahdollisuuksien aktiivinen hyödyntäminen ja siihen liittyvä yhteistyö hakijamaiden kanssa esimerkiksi oikeusvaltiokehityksen seurannassa, joissa Suomen on tärkeää olla aktiivinen.

Ottaen huomioon tarpeet Ukrainan tukemiseen, puolustusteollisuuden vahvistamiseen ja puhtaan siirtymän edistämiseen, on syytä varautua siihen, että EU:n rahoituskehityksen koko tulevalla kaudella kasvaa maltillisesti. EK katsoo, että kasvanut rahoitustarve olisi katettava ensisijaisesti kehityksen puitteissa resursseja uudelleenkohdentamalla, kehittämällä EU:n omia varoja tai lisäämällä jäsenmaiden maksuosuuksia EU:n budjettiin. Yhteistä velkaa tulisi käyttää vain viimesijaisena keinona. Olennaista on kuitenkin, että kasvanut rahoitus kohdennetaan unionin kilpailukykyä ja turvallisuutta edistäviin tarkoituksiin ja kilpailullisin perustein toimivien rahoitusvälineiden kautta. Tällöin myös Suomen mahdollisuudet rahoituksen hyödyntämiseen vahvistuvat.

Jos uusia omia varoja otetaan käyttöön, tulisi niiden edistää EU:n strategisten tavoitteiden saavuttamista ja tuottaa eurooppalaista lisäarvoa. Niiden ei tule myöskään vaikuttaa kielteisesti Euroopan globaaliin kilpailukykyyn tai Suomen suhteelliseen kilpailuasemaan, esimerkiksi maantieteellinen sijaintimme huomioiden.

2. Ukrainan tuki

EU:lla on erityissuhde Ukrainaan, joka neuvottelee parhaillaan myös EU-jäsenyydestä. Lyhyellä aikavälillä EK tukee voimakkaasti sitä, että Ukraina saa unionilta ja sen jäsenvaltioilta kaiken tarvittavan sotilaallisen ja humanitaarisen tuen. Pitkällä aikavälillä Ukrainan puolustuksen

Lotta Nymann-Lindegren

2.6.2025

vahvistaminen sekä ihmisten ja yhteiskunnan toimintakyvyn varmistaminen ovat keskeisiä prioriteetteja. Ukrainalle on tarjottava uskottava polku kohti unionin jäsenyyttä, ja sille on annettava mahdollisuus tulla jo ennakoivasti osaksi EU-yhteistyötä, kun tätä koskevat vaatimukset täyttyvät. Jälleenrakennukseen ja yhteistyön syventämiseen varautuminen on erittäin tärkeää huomioida siitä huolimatta, että varsinaiseen jäsenyyteen varautuminen ei vielä komission ajattelussa sisältyisikään tulevaan kehusehdotukseen.

EK:n näkemyksen mukaan Ukrainan taloudellisten tarpeiden tuleekin olla myös seuraavan monivuotisen rahoituskehysten vahva prioriteetti, mukaan lukien pitkäaikainen rahoitusjärjestely jälleenrakentamista varten. Pitkän aikavälin jälleenrakennusta ja sen rahoitusta varten kannustamme komissiota laatimaan viipymättä eurooppalaiseen ratkaisutarjoamaan pohjautuvan suunnitelman, joka olisi toiminnassa jo ennen seuraavaa monivuotista rahoituskehystä (MFF). Samaa on pyytänyt myös Euroopan parlamentti 17.7.2024 antamassaan päätöslauselmassa.

Tämän pitkän aikavälin rahoituksen tulisi perustua tarkoitusta varten luotuun Ukraine Facilityyn ja sen Ukraine Investment Fundiin (UIF) joita ehdotamme laajennettavaksi. Laajennetun UIF:in tulisi pyrkiä kumuloidaan noin 150 miljardin euron keskipitkän ja pitkän aikavälin jälleenrakennusinvestoinnit. Kansainvälisten kehityspankkien ja kansallisten kehitysrahoituslaitosten lisäksi myös vientiluottolaitosten (Finnvera) tulisi toimia UIF:n rahoituksen kanavina. Näin nopeutettaisiin jälleenrakennusta ja varmistettaisiin erityisesti eurooppalaisten yritysten osallistuminen. EU-yritysten jälleenrakennuspanoksilla tuetaan myös Ukrainan EU-jäsenyyssprosessia ja jälleenrakennusta EU:n teknisten standardien pohjalta.

Muussakin EU:n ulkosuhderahoituksessa tulisi jatkossa hyödyntää vientiluottolaitoksia, eritoten Global Gateway -rahoituksen kanavoinnissa, esimerkiksi kriittisiä raaka-aineita koskevissa hankkeissa. Eurooppalaisten yritysten osallistumisen varmistaminen on Euroopan strategisissa intresseissä.

3. Kilpailukyky

EK katsoo, että kasvun käänteen aikaansaaminen, puhtaan siirtymän toteuttaminen kilpailukykyä edistävällä tavalla sekä teknologiakyvykkyiden ja taloudellisen turvallisuuden vahvistaminen edellyttävät EU:lta mittavaa määrää investointeja lähivuosina. Siksi myös tulevan rahoituskehysten on tarjottava tukea ja kannustimia strategisten investointien edistämiseen. Kasvavan EU-rahoituksen vastapainona on ryhdyttävä myös vähentämään valtiontukien aiheuttamaa kilpailuvääristymää sisämarkkinoilla. Sisämarkkinaesteiden purkamisen ja rahoituskehysten investointeja edistävien välineiden voimakkaan kehittämisen avulla on

Lotta Nymann-Lindegren

2.6.2025

mahdollista varmistaa EU:n kilpailukykyisyys investointiympäristönä luopuen samalla valtiontukijoustoista. Onkin tärkeää, ettei CISAF-joustoja jatketa niin, että ne toteutuvat päällekkäin uuden MFF:n kanssa. Jos CISAF:n jatkosta tehdään kuitenkin päätös aina vuoteen 2030 saakka, on tähän sisällytettävä uuden MFF:n alle ajoittuva väliarviointi ('mid-term review'), jonka tuloksille joustojen jatko ehdollistetaan.

EK pitää komission kaavailemaa rahoituskehityksen rakenteen merkittävää yksinkertaistamista sinänsä myönteisenä. Komission suunnittelemasta kilpailukykyrahastosta on kuitenkin vielä liian vähän tietoa, jotta sen käytännön vaikutuksia on mahdollista arvioida kovin tarkasti. Valtioneuvoston tavoin EK pitää sinänsä mahdollisena, että strategista kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistäminen yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi voisi parhaimmillaan tehostaa EU-rahoitusta. EK:n näkökulmasta keskeiset tähän kytkeytyvät kysymykset ovat, kuinka tehokkaasti uusi väline tukisi vihreän ja digitaalisen siirtymän sekä turvallisuuden ja puolustuksen vahvistamisen edellyttämien investointien toteutumista sekä edistäisi innovaatiovetoista kasvua TKI-rahoituksen avulla.

Strategisten investointien vauhdittamiseksi EK on jo aiemmin esittänyt EU-tason investointirahoituksen välinettä, joka perustuisi kilpailullisuusperiaatteelle. Tällaisen rahoituskokonaisuuden tulisi olla kooltaan riittävä (n. 400–500 miljardia euroa), jotta se vastaisi EU:n strategiisiin tarpeisiin ja auttaisi purkamaan valtiontukisääntöjen nykyisiä poikkeuksia. EK:n näkemyksen mukaan se voisi sisältää sekä avustuksia että lainoja, esimerkiksi 50 % - 50 % jakaumalla. Ehdotettu Euroopan kilpailukykyrahasto tulisi luoda näiden suuntaviivojen mukaisesti, ja lainanannossa hyödyntää myös Euroopan investointipankin (EIP) asiantuntemusta. Rahoituksen käytön tehostaminen on olennaista strategisten investointien edistämiseksi.

EK pitää tärkeänä, että IPCEI-hankkeiden (Important Projects of Common European Interest) kehittämisessä ja mahdollisessa laajentamisessa vaalitaan niiden perustumista excellence-periaatteelle (tavoitetasona 'global state of art'). Erityisen tärkeää tämä on, jos hankkeille suunnataan jatkossa myös EU-rahoitusta. EU-rahoituksen olisi tässä tapauksessa aina myös perustuttava hankkeiden paremmuuteen, ei muihin kriteereihin. Jos EU-rahoituksen tavoitteena on tukea sellaisten yritysten osallistumista, jotka eivät voi saada tarvittavaa tukea omalta jäsenmaaltaan, tulisi tämä rahoitus voida toteuttaa nykyisiä koheesiovaroja uudelleen kohdentamalla.

EK pitää erittäin hyvänä, että valtioneuvosto on omassa ennakkoarvioinnissaan painottanut tutkimusten ja innovaatioiden skaalautuvuuden ja kaupallisen hyödyntämisen merkitystä, ja nykyisen tutkimuksen puiteohjelman (nyk. Horisontti) yritysveltoisen TKI-toiminnan edistämiseen tarkoitettua ns. 2-pilarin tärkeyttä. EK:n näkemyksen mukaan TKI-rahoituksella on keskeinen rooli EU:n innovaatiolähtöisen

Lotta Nymann-Lindegren

2.6.2025

talouskasvun, kilpailukyvyn ja teknologisen suvereniteetin edistämässä, ja pilari 2 on ratkaiseva innovatiiviselle teollisuudelle ja välttämättömän kaupallisesti skaalautuvien ratkaisujen tuottamiskyvylle Euroopassa. EK pitääkin erittäin tärkeänä, että puiteohjelman nykyinen kolmipilarinen rakenne säilyy myös tulevassa rahoituskehityksessä.

Kolmipilarinen rakenne vastaa myös hyvin modernin TKI-toiminnan tarpeisiin koska sekä perustutkimus että kaupallistaminen ovat saman ohjelmarakenteen sisällä. Pilarien välistä yhteistyötä ja yritysten roolia tulevassa pilarissa 2 olisi jatkossa vielä lisättävä, ja ohjelmien laatuun ja tarkoituksenmukaisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota esimerkiksi lisäämällä ohjelmavalikkoon yritysvetoiset markkinatarpeista lähtevät TKI-ekosysteimirahoitukset. EK on myös EU-komission suuntaan pitänyt aktiivisesti esillä Suomessa käytössä ollutta veturi-mallia, jonka vaikutuksesta innovaatioiden kaupallistamiseen ja kasvuun on myönteisiä kokemuksia.

EK pitää niin ikään erittäin hyvänä sitä, että valtioneuvosto nostaa ennakkovaikuttamiskannoissaan esille sekä TKI-rahoituksen kasvattamisen että sen säilymisen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana. EK katsoo, että tutkimuksen puiteohjelma on merkittävin työkalu EU:n kilpailukykytavoitteiden saavuttamiseksi, ja tästä syystä sen rahoituksen taso, ja aivan erityisesti pilari 2. rahoitus, olisi seuraavalla rahoituskaudella kaksinkertaistettava.

Toimiva sisämarkkina ja markkinatalouden periaatteista kiinni pitäminen ovat myös TKI-toiminnassa tärkeitä kulmakiviä, joista ei tule luopua. Pikemminkin on parannettava kaikkien toimialojen ja yritysten mahdollisuutta kehittää omaa kilpailukykyään TKI-toiminnan kautta.

4. Liikenne- ja sotilaallinen liikkuvuus

Suomen saavutettavuudella on keskeinen merkitys sekä kilpailukyvyn että turvallisuuden näkökulmasta. Toimivat ja hyväkuntoiset liikenne-, energia- ja tietoverkot tukevat eri alueiden saavutettavuutta ja takaavat sisämarkkinoiden toiminnan. Ne ovat myös edellytys investointien houkuttelemiselle Suomeen. EU-tasolla on olennaista huomioida itäisen rajan strateginen merkitys koko Euroopan turvallisuudelle.

On tärkeää, että valtioneuvosto korostaa omassa ennakkovaikuttamisessaan myös liikenteen ja sotilaallisen liikkuvuuden edistämiseen tarkoitettua EU-rahoituksen merkitystä. Saavutettavuuden edistämiseksi EK katsoo, että verkkojen Eurooppa -rahoitusvälineellä (CEF) tai vastaavalla eurooppalaista lisäarvoa ja rajat ylittäviä hankkeita tukevalla instrumentilla tulee olla merkittävä rooli tulevassa rahoituskehityksessä. Sen jakokriteerien tulisi perustua strategisten hankkeiden paremmuuteen ja kansainvälisen saavutettavuuden parantamiseen. Liikenneverkkojen osalta instrumentin rahoituskriteerien on vastattava kilpailukyvyn,

Lotta Nyman-Lindegren

2.6.2025

saavutettavuuden, huoltovarmuuden, häiriönsietokyvyn ja sotilaallisen liikkuvuuden lisääntyneisiin tarpeisiin.

Suomi tulee integroida häiriövarmemmin EU-alueeseen niin maantie-, meri- kuin raideliikenteen investoinneilla (pohjoisen tieyhteydet ja selviytykset tunneli-siltaratkaisuihin, eurooppalaisen raideleveyden rakentaminen, satamien kehittäminen). Liikenteelle tarvitaan oma rahoitusinstrumenttinsa, jonka avulla voidaan turvata eurooppalaisten liikenneverkkojen (TEN-T) loppuunsaattaminen erityisesti niillä alueilla unionista, joiden saavutettavuus on kärsinyt geopolitiikan muutoksista. Lisäämällä resursseja sotilaalliseen liikkuvuuteen vahvistamme myös unionin ulkorajaa.

Myös maiden välisten energiayhteyksien kehittäminen on keskeistä Euroopan kilpailukyvyn ja turvallisuuden kannalta. EU:n verkkojen rahoitusta tulisi suunnata rajat ylittäviin strategisiin energiainfrastrukturiprojekteihin ja siirtokapasiteetin vahvistamiseen. Nykytilanteessa kriittisen tärkeää on lisäksi varmistaa kansainvälisten, erityisesti merenalaisten, tietoliikenne- ja energiansiirtoyhteyksien käytettävyys panostamalla yhdessä niiden suojaamiseen ja korjauskyvykkyyteen.

EU:n digitaalisen saavutettavuuden tavoitteena tulee olla nopeat verkko-yhteydet ja datan vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla. Tekoäly- ja laskehtainfrastruktuuriin, kuten datan saatavuuteen sekä suurteho- ja kvanttilaskentaan, on kohdennettava EU-rahoitusta. Verkkoyhteyksiä on kehitettävä teknologianeutraalisti ja markkinalähtöisesti. Lisäksi tajuussäätelyn tulee tukea kasvavaa datan käyttöä. 6G-markkinaa on edistettävä välttämällä riippuvuutta kolmansista maista.

Venäjän aloittamalla hyökkäyssodalla on ollut laajoja taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia itäisiin raja-alueisiin. Tulevalla rahoituskaudella tarvitaan kohdennettua EU-rahoitusta erityisesti näille alueille. Valtioneuvosto on tehnyt tässä aktiivista vaikuttamistyötä, jota on tärkeä jatkaa ja syventää.

Jatkovaikuttamista ajatellen olisi tärkeää, että Suomi kykenisi tarjoamaan näkemyksiään myös siitä, millä keinoin raja-alueiden elinvoimaisuutta voidaan EU-rahoituksen avulla edistää. EK katsoo, että raja-alueille kohdennettavassa uudessa EU-rahoitusvälineessä, jonka valmistelu on annettu komissaari Fitton tehtäväksi, olisi painotettava sellaisia kriteereitä, jotka tukevat unionin taloudellista kasvua ja mahdollistavat kilpailukykyä tukevia investointeja, alueiden erityispiirteet huomioiden. Sopivia rahoituskohteita voisivat infrastruktuurihankkeiden lisäksi olla niin elinkeinopolitiikka, koulutus kuin TKI-investoinnit, jotka ovat kasvun näkökulmasta olennaisia tekijöitä. Valtioneuvoston tavoin EK katsoo, että rahoituksen kriteereissä tulisi painottaa Venäjän rajan läheisyyttä ja sen pituutta, eikä ns. koheesionäkökuilma.

Lotta Nymann-Lindegren

2.6.2025

5. Puolustus ja kokonaisturvallisuus

EK yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että puolustuksen ml. sotilaallinen liikkuvuus, rahoitusta tulisi kasvattaa huomattavasti nykyisestä. Tästä näkökulmasta EK pitää tärkeänä, että puolustusteollisuuden ja avaruusteknologian kyvykkyysien ja investointien vauhdittaminen, nostetaan yhdeksi uuden kilpailukykyrahaston keskeisistä teemoista.

Tulevissa ratkaisuissa on tärkeää huomioida se, että puolustusteollisuuden piirissä toimii kasvava joukko yrityksiä, jotka ovat aktiivisia myös siviilimarkkinalla. Samoin siviilipuolen yrityksiä tulee kannustaa tarjoamaan tuotteita ja ratkaisuja puolustussektorille. Nykyisten puolustuksen rahoitusinstrumenttien kehittämisen lisäksi niin kaksikäyttö- kuin puolustusteollisuuden ratkaisut tulee huomioida kattavasti muissa EU:n rahoitusvälineissä. Samalla puolustussektoriin kohdistuvat rajoitukset osallistua EU:n ohjelmiin tulee purkaa.

Kuten jo edellä on todettu, on sotilaallinen liikkuvuus sekä logistinen kriisinkestävyys ja häiriönsietokyky huomioitava voimakkaasti tulevassa CEF:ssä ja sen kriteereissä. Investointipanostuksia on kohdennettava erityisesti niille alueille ja kohteisiin, jotka ovat voivat olla haavoittuvimpia poikkeusolosuhteissa. Suomen raja-alueiden saavutettavuudella on sotilaallisen liikkuvuuden näkökulmasta tärkeä merkitys.

EK katsoo, että EDIP:iin sisältyvää European Defence Projects of Common Interest -instrumenttia on rahoitettava jatkossa uuden rahoituskehyksen puitteissa jäsenmaiden ja yritysten investointien vivuttamiseksi mahdollisimman vaikuttavasti. Instrumentilla on vauhditettava vahvojen eurooppalaisten ekosysteemien luomista, jotka kykenevät vastaamaan EU-jäsenmaiden ja Naton hahmottamiin puolustusteollisuuden teknologisiin ja tuotannollisiin kyvykkyystarpeisiin.

Kunnioitavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Lotta Nymann-Lindegren
Johtaja, EU-asiat